

Asia: VN/5698/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit suojeluesityksenteko-oikeutta ja suojeluesityksestä kuulemista koskeviin ehdotuksiin

Rekisteröityjen yhteisöjen esityksenteko-oikeutta laajennettaisiin. Yhteisöjä koskevaan toimialavaatimukseen lisättäisiin kulttuuriperinnön vaalimisen

rinnalle rakennetun ympäristön laatuun vaikuttaminen.

Ehdotettu muutos 5 §:ään on kannatettava. Alueella aktiivisesti vaikuttavilla yhdistyksillä on muutoksen myötä laajempi oikeus laittaa suojeluesityksiä vireille. Tulisi kuitenkin harkita vireillepano-oikeuden laajentamista myös alueelliselle vastuumuseolle sekä kiinteistönhaltijalle. Alueellisilla vastuumuseoilla on laaja-asiantuntemus rakennussuojeluasioista, joten niiden tekemät vireillepanot olisivat laadullisesti hyviä, kohteet tarkkaan harkittuja sekä vireillepanon taustat olisivat puhtaasti rakennusten suojelutarpeesta lähtöisin. Vireillepano-oikeuden laajentaminen myös kiinteistön haltijaan vastaisi sisällöltään tämän lain muita kiinteistönhaltijan oikeuksia, kuten kiinteistön haltija kuulemista sekä suojelupäätöksen poikkeamispykälää koskevaa sääntelyä.

Kommentit alustusmenettelyn purkamiseen ja muutoksenhakua koskeviin ehdotuksiin

Ympäristöministeriöltä ehdotetaan poistettavaksi yksittäisiin suojelua koskeviin päätöksiin liittyvät tehtävät. Myönteistä suojelupäätöstä ei enää alistettaisi ympäristöministeriön vahvistettavaksi eikä ministeriö toimisi myöskään muutoksenhakuviranomaisena. Suojelupäätöstä olisi myös noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määräisi.

Alistusmenettelyn poistaminen on kannattava muutos. Suojeluasiat pitkittyvät nykyisellään alistusmenettelyn vuoksi. Ympäristöministeriön on mahdollista muilla keinoin varmistua suojelupäätösten laadusta sekä asianosaisilla on joka tapauksessa mahdollisuus saada asiansa muutoksenhakuviranomaisen arvioimaksi.

Luonnoksessa ehdotetaan kaikki päätökset automaattisesti noudatettavaksi mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Tulisikin harkita, onko todella

tarpeen laittaa kaikki suojelupäätökset noudatettavaksi muutoksenhausta huolimatta. Tilanne on täysin päinvastainen nykytilanteeseen verrattuna.

Voisiko olla kannattavampaa, että ELY-keskukselle annettaisiin harkintavalta sen suhteen, laitetaanko päätös välittömästi täytäntöönpantavaksi vai ei. Vaihtoehtona on luoda erillinen pykälä lakiin, mikä koskisi ainoastaan päätöksen täytäntöönpanoa. Tällöin pykälään voitaisiin lisätä myös harkintavalta lain 17 §:än samoin kuin uuteen poikkeamispykälän 10 b § soveltamistilanteisiin. Nykyiselläänhän oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaan perusteella voidaan esimerkiksi tuo 17 §:n määräys heti noudatettavaksi muutoksenhausta huolimatta.

Kommentit ehdotettuihin poikkeamisluvan edellytyksiin ja lupamenettelyyn

Rakennusperintölakiin ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus poiketa suojelupäätöksestä. Poikkeusta sovellettaisiin tilanteissa, joissa olosuhteiden muutokset merkittävästi vaikeuttavat suojelupäätöksen noudattamista. Edellytykset poikkeamiselle liittyisivät rakennuksen käytön turvaamiseen. Poikkeamismahdollisuutta ei ole tarkoitus ulottaa rakennuksen purkamiseen paitsi sellaisissa tapauksissa, joissa rakennuksen osan vahingoittumisen perusteella voisi olla mahdollista poiketa suojelupäätöksestä. Poikkeamista koskeva päätös olisi sidoksissa toimenpidesuunnitelmaan, joka olisi liitettävä hakemukseen. Päätös olisi voimassa määräajan, joka voisi olla enintään neljä vuotta.

Poikkeamislupa menettely on hyvä ja tarpeellinen muutos, jonka tarkoituksena on turvata suojelun jatkuminen myös tulevaisuudessa. Käytännön soveltamiseen kaivataan ohjeistusta, jotta pykälää sovelletaan koko maassa samalla tavoin. Millä tavoin käytännössä taataan, ettei poikkeaminen johda suojelun edellytysten poistumiseen ja miten menetellään tilanteessa, jossa suoritettavat toimenpiteet johtavatkin käytännössä suojeluarvojen menettämiseen. Kuinka laajaa valvontaa on tarkoitus kohdistaa näihin poikkeamistilanteisiin?

Kommentit korvaussäätelyä koskeviin ehdotuksiin

-

Kommentit ehdotuksiin, jotka koskevat rikostunnusmerkistöjä sekä menettelyä rikosasioissa ja tarkastuksissa

Alueellisen museoviraston lisääminen hyvä asia tarkastuspykälään, koska käytännössä heidän on helpompi tulla paikalle kuin museoviraston

edustajan sekä tällä hetkelläkin alueellisten vastuumuseoiden asiantuntijat osallistuvat tarvittaessa tarkastuksiin, joten pykälän muutos tuo pykälän

vastaamaan käytäntöä.

ELY-keskus toimii ympäristölainsäädännössä useankin lain nojalla asianomistajan asemassa sellaisissa tapauksissa, joissa yleistä etua on loukattu. Olisiko tarpeen antaa ELY-keskukselle asianomistaja asema myös rakennussuojeluasioissa? Tämä edesauttaisi rikosprosessien läpivientiä, kun käytetään asianomistajan puhevaltaa. Rakennussuojelulla on kuitenkin vahvasti yleisen edun näkökulmaa edistävä tarkoitus. Esimerkiksi luonnonsuojelurikoksissa ELY-keskusten asianomistaja-aseman puuttuminen on aiheuttanut hankaluuksia rikosprosessien läpiviemisessä.

Kommentit viranomaisten tiedonsaantioikeutta koskevaan ehdotukseen

-

Muita huomioita esitysluonnoksesta

-

Lahdelma Jonna
Hämeen ELY